

Tema: familiebarnehage

Fra kommunestyrets behandling av BØP 2019-2022

- Barnehagen i Stakkvik opprettholder driften barnehageåret 2019/2020 uavhengig av barnetallet.
- Barnehagen på Vannareid driftes også barnehageåret 2019/2020 uavhengig av barnetallet.
- Det foretas en utredning av mulig familiebarnehage i **Stakkvik** og på **Vannareid**. Vi må få klargjort mulighetene og kvaliteten i et slikt tilbud i disse bygdene. På hvilken måte og i hvilket omfang kan kommunen bidra inn i en slik tjeneste. Vi ber om en snarlig utredning.

Status barnehagene i Karlsøy kommune i dag

Det er i dag drift i fem kommunale barnehager i Karlsøy kommune. I to av barnehagene er barnetallet av en slik størrelse at det er svært utfordrende å drifte disse økonomisk.

Tabellen viser en oversikt over barnetall og bemanning pr. 15.12.18, sammenliknet med hva den nasjonale bemanningsnormen tilsier.

I Karlsøy kommune har en vedtatt at minimumsbemanning i barnehagene skal være 2,5 årsverk; dette blant annet som et tiltak for å opprettholde størst mulig voksentetthet i løpet av barnehagehverdagen.

Hentet fra registreringer i BASIL 15.12.2018:

	Garnes	Hansnes	Vannvåg	Vannareid	Stakkvik
Antall barn	u/3: 9 o/3: 12,6	u/3: 11 o/3: 24,6	u/3: 11 – 13 (1.3.19) o/3: 10,6 – (11 1.3.19)	u/3: 1 o/3: 5	u/3: 0 o/3: 3
Åv ledelse	Styrer: 0,5 Fagled: 0,6	Styrer: 0,5 Fagled: 0,6	Styrer: 0,5 Fagled: 0,10	Styrer: 0,18 Fagled:	Styrer: Fagled: 0,4
Nasjonal bem.norm	Ped.norm: 3 B.norm: 2,1	Ped.norm: 4 B.norm: 3,8	Ped.norm: 3 B.norm: 2,4	Ped.norm: 1 B.norm: 0,2	Ped.norm: 1 B.norm: 0
Pedleder	3	4	3	1	1
Gr.bem.	2,5 (+0,4)	4 (+0,2)	3 (+0,6)	1,5 (+1,3)	1,5 (+1,5)
Voksentetthet	Ped.norm: 10,2 B.norm: 5,6	Ped.norm: 11,7 B.norm: 5,8	Ped.norm: 12,8 B.norm: 5,9	Ped.norm: 8 B.norm: 3,2	Ped.norm: 6 B.norm: 2,4
Renhold	0,3	0,7	0,36	0,3	0,25
Ekstra			0,05*	0,05*	
Antall ansatte, kjønn	K: 9 M: 0	K: 12 M: 1	K: 12 M: 1	K: 7 M: 0	K: 2 M: 0

Åpningstid	07:00 – 16:30	07:15 – 16:15	07:00 – 16:00	07:30 – 16:00	
Kostpenger	300	350	400	400	
Merknader			Barnehagen behøver ny godkjenning etter ombygging. Drifter pt. ikke i henhold til regelverk. Stedlig tilsyn 31.1.2019. Kommunen er i gang med prosess, og har løpende dialog med fylkesmann.		Fra medio desember er tilbudet lagt til Hansnes, grunnet mangel på bemanning.

*Merkantil

I de to barnehagene som er særskilt omtalt i k-styrets vedtak er det, sammenliknet med den nasjonale normen for bemanning, til sammen 2,8 flere årsverk. I tillegg kommer ressurs til ledelse (styrer og fagleder, samt renhold).

Pedagognorm. Kravet er maks 14 barn per pedagogisk leder. Barn under 3 år teller dobbelt. Ett ekstra barn krever et helt ekstra årsverk til pedagogisk leder.

Bemanningsnorm. Kravet er maks 6 barn per ansatt. Barn under 3 år teller dobbelt.

Årsmelding for barnehagene leveres i løpet av første halvdel av mars. Likevel er det ønskelig å informere kommunestyret om de reelle utfordringer som preger enkelte barnehage i dag. I Vannareid barnehage går driften godt, med stabilt personell og lite fravær. I Vannvåg går driften rimelig greit, men det er en del utfordringer rundt bemanning ved ulike typer fravær. Primært handler dette om ansatte som skal avvikle lovpålagt ferie, avspasering etc. Dette er omtalt i tilsynsrapport etter det lokale tilsynet i barnehagen 31.1.2019.

I Ringvassøy barnehager er situasjonen betegnet som krevende. Som tidligere informert om er den midlertidige ordningen med omplassering av daglig tilbud i Stakkvik barnehage fremdeles gjeldende, grunnet personalmangel i Stakkvik barnehage. Ordningen med at kommunen står for transport Stakkvik-Hansnes t/r er også fortsatt gjeldende.

Transportordningen er et ikke-lovpålagt tilbud basert på frivillighet fra de som befordrer transport. Etter ca. 2 måneders drift er erfaringene at dette tidvis er en stor belastning, både med hensyn til mindre fleksibilitet i vaktplaner for den enkelte ansatte, og det ansvaret som påhviler sjåfør (barn i bil, dårlig vær, innstilte ferger etc.). Når sjåfør må ut av sin daglige

tjeneste i avdeling for å hente barn i andre avdelinger og gjøre klar til hjemreise, reduseres bemanningen tilsvarende. Dette i en tid på dagen der det er mest hektisk aktivitet. Bemanningssituasjonen i Stakkvik barnehage er fremdeles at ingen årsverk er fullt operative. Pedagogisk leder er i fødselspermisjon, fagarbeider er delvis sykemeldt, assistentstilling ikke besatt og renhold ikke besatt. Det har fram til nå vært tre utlysninger på de ledige stillingene, uten at kvalifisert personell har vært mulig å rekruttere. I kvalifisert personell ligger formell kompetanse, erfaring fra arbeid i barnehage og formelle krav til norskkunnskap. Bemanningssituasjonen i Hansnes og Gamnes preges av høyt sykefravær og ustabil vikartilgang, noe som i perioder har medført at barnehagens administrative ledere har prioritert å gå inn i grunnbemanning. Det er nærliggende å anta at dette ikke er gunstig med tanke på barnehagens helhetlige tilbud og kvalitet i tjenestene. Belastningen som påhviler avdelingsleder er derfor tidvis svært høy.

Aktørene på barnehageområdet

Kunnskapsdepartementet

Er øverste forvaltningsorgan i barnehagesektoren. Kunnskapsdepartementet har saksforberedelse av statsbudsjett og lovforslag, og har ansvar for iverksettelsen av Stortingets budsjett- og lovvedtak. Departementet utøver myndighet i barnehagesektoren gjennom blant annet å fastsette forskrifter knyttet til barnehageloven.

Utdanningsdirektoratet

Er fra 2012 delegert en rekke forvaltnings- og utviklingsoppgaver på barnehageområdet. Direktoratet har blant annet forvaltningsoppgaver knyttet til tilsyn og fortolkning av regelverk på nasjonalt nivå. Direktoratet er delegert ansvaret for å styre fylkesmannens oppgaver på barnehageområdet.

Fylkesmannen

Er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget. Fylkesmannen har oppgaver som er knyttet til forvaltning av barnehageloven. Fylkesmannen har et generelt veiledningsansvar overfor kommuner og eiere av virksomheter etter barnehageloven. Fylkesmannen er klageinstans for en rekke vedtak fattet av kommunen som barnehagemyndighet. Det er fylkesmannen som fører tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den som barnehagemyndighet er pålagt etter barnehageloven. Fra 1. august 2016 kan fylkesmannen føre tilsyn direkte med den enkelte barnehage i særlige tilfeller. Fylkesmannen har på lik linje med kommunen innsyn i dokumenter og adgang til barnehagelokaler i den utstrekning dette anses nødvendig for å ivareta fylkesmannens oppgaver.

Kommunen

Skal som lokal barnehagemyndighet gi veiledning og påse at alle barnehagene, både kommunale og private, drives i samsvar med gjeldende regelverk. Barnehagemyndigheten har som oppgave å fatte vedtak om godkjenning av barnehager, behandle søknader om dispensasjoner, finansiere private barnehager og andre myndighetsoppgaver som følger av barnehageloven med forskrifter.

Barnehageeier

Har ansvaret for tilbudet i den enkelte barnehage og for at den enkelte barnehage drives i samsvar med gjeldende regelverk. Barnehageeier har ansvaret for å ansette tilstrekkelig og kompetent personale.

En barnehage er en pedagogisk virksomhet som er godkjent etter barnehageloven.

Forskrift om familiebarnehager m/kommentarer

Fastsatt av Barne- og familiedepartementet 16. desember 2005 med hjemmel i Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (Barnehageloven) [§ 11 annet ledd](#).

Kunnskapsdepartementets generelle merknader:

- Familiebarnehager er den eneste særskilte barnehagetypen som er regulert i Barnehageloven.
- En godkjenning etter [Barnehageloven § 11](#) om familiebarnehager med tilhørende forskrift om familiebarnehager, innebærer at tilbudet blir en pedagogisk virksomhet som veiledes av en førskolelærer og følger rammeplanen.
- Forskriften om familiebarnehager har egne regler om godkjenning og bemanning.
- Godkjente familiebarnehager skal for øvrig tilfredsstillende kravene i eller i medhold av Barnehageloven. Dermed skiller familiebarnehager seg fra dagmammavirksomhet, og blir en del av kommunens samlede barnehagetilbud.
- Godkjente barnehager skal behandles likeverdig i forhold til offentlige tilskudd.
- [Forskriften om foreldrebetaling i barnehager](#) fastsatt 16. desember 2005 gjelder også for familiebarnehager.

§ 1.Forskriftens formål og virkeområde

Forskriftens formål er å gi særskilte regler for godkjenning av familiebarnehager og for norm for pedagogisk bemanning i familiebarnehagene. En familiebarnehage er en barnehageform der barna får et tilbud i private hjem. Assistentene i familiebarnehagen skal motta veiledning av en barnehagelærer. Ut over de særskilte regler som gis i denne forskriften, gjelder de bestemmelser som er fastsatt i eller med hjemmel i barnehageloven.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
Bestemmelsen klargjør når en barnehage skal godkjennes som familiebarnehage og når den skal godkjennes som ordinær barnehage. Det gis en definisjon av familiebarnehager og det presiseres at bestemmelser gitt i eller i medhold av barnehageloven gjelder så langt det ikke er fastsatt særbestemmelser i denne forskriften
- *Karlsøy kommune:*

Dersom assistent i familiebarnehagen mangler utdanning som barnehagelærer har kommunen tidligere gitt uttrykk for vilje til å bidra med veiledning; dette som et tiltak for å støtte opp om den private familiebarnehagen, samt at kommunen som barnehageyndighet bidrar til drift med hjemmel i barnehageloven.

Familiebarnehager har plikt til å skaffe til veie veiledning, dersom assistent ikke innehar den formelle kompetansen selv. §5 i forskrift om familiebarnehager anbefaler likevel veiledning, for å sikre et visst minimum av kvalitetssikring av tilbud som gis. Om kommunen er på tilbydersiden med veiledningsansvar, må en også ta høyde for den frie etableringsretten, for å blant annet ivareta likebehandlingsprinsippet. Det vil i praksis si at alle som eventuelt søker om godkjenning må kunne forvente samme bidrag fra kommunen.

§ 2. Godkjenning av organiseringen

Kommunen skal foreta en kontroll av at familiebarnehagen tilfredsstillter krav i eller i medhold av barnehageloven og godkjenne den sammenslutning/ordningen som samlet sett utgjør familiebarnehagen.

Familiebarnehagen skal som hovedregel være et fellesskap mellom minst to hjem, eller mellom minst ett hjem og en vanlig barnehage. I særlige tilfeller kan kommunen godkjenne enkeltstående hjem som én familiebarnehage.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
  - Godkjenning av familiebarnehager omfatter virksomhetens organisering og det enkelte hjems egnethet som lokale for familiebarnehagedrift.
  - Departementet kan gi forskrifter om godkjenning og drift av familiebarnehager.
  - Godkjenningsmyndigheten skal kontrollere at familiebarnehagen tilfredsstillter krav i eller i medhold av barnehageloven og forskriftene, og godkjenne den organiseringen og sammenslutningen/ordningen av enkelthjem og eventuelt baselokale som samlet sett utgjør familiebarnehagen.
  - Familiebarnehagen skal være et fellesskap mellom minst to hjem eller mellom minst ett hjem og en vanlig barnehage for å kunne få godkjenning. Kommunen kan godkjenne ett hjem som en familiebarnehage. Det skal særlige grunner til for at en slik ordning skal godkjennes. Dette kan være at det rent geografisk ikke er mulig, verken å koble det ene hjemmet til et annet hjem eller til en vanlig barnehage. Det presiseres imidlertid at det skal mye til for at unntaksregelen skal kunne benyttes. De aller fleste steder vil det være mulig å få til en ordning der hjemmet er knyttet sammen med et annet hjem eller med en vanlig barnehage. Det skal være forskjell mellom en familiebarnehage og en privat dagmammaordning

- *Karlsøy kommune:*
  - I utgangspunktet så en for seg å utrede grunnlaget for familiebarnehage i Stakkvik og Vannareid. På grunn av barnetall på Reinøya, samt nærhet til vanlig barnehage, vil det være grunn til å anta at lovens bestemmelser kommer til anvendelse under «særlige tilfeller», altså en eventuell godkjenning av ett enkeltstående hjem som familiebarnehage.
  - Dersom det skulle oppstå ønsker om å etablere familiebarnehager i andre deler av kommunen, må godkjenning behandles individuelt, men innenfor prinsipp om likebehandling.
- *Fylkesmannen:*
  - Hovedregelen er at en familiebarnehage skal bestå av mer enn ett enkeltstående hjem, og barnehagemyndigheten kan kun godkjenne et enkeltstående hjem som en familiebarnehage i særlige tilfeller.
  - Særlige tilfeller betyr at det må særlige grunner til for at barnehagemyndigheten skal kunne godkjenne et enkeltstående hjem som en familiebarnehage, for eksempel at det geografisk ikke er mulig å koble hjemmet til et annet hjem, eller en vanlig barnehage. Dette er en unntaksregel fra hovedregelen om at familiebarnehager skal bestå av minst to hjem, eller minst ett hjem og en vanlig barnehage. Det skal mye til for at barnehagemyndigheten kan bruke denne unntaksregelen om å godkjenne et enkeltstående hjem som en familiebarnehage.

§ 3. Godkjenning av hjemmene

Virksomheten skal **fortrinnsvis** foregå i bebodde hjem. Ved godkjenning av det enkelte hjem og eventuelt baselokale skal det vurderes om hjemmet og lokalet egner seg for familiebarnehagedrift.

Kommunen kan i særlige tilfeller godkjenne ubebodde lokaler som ett hjem i en familiebarnehage. Ved slik godkjenning skal lokalenes hjemlige kvaliteter vektlegges.

Det kan ikke gis godkjenning til doble grupper i ubebodde lokaler.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
  - Kommunen godkjenner familiebarnehagene etter Barnehageloven og forskriftens regler.
  - Familiebarnehager omfattes også av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, med et overordnet krav at barnehager skal være helsemessig tilfredsstillende.
  - Leder av virksomheten har ansvar for å påse at bestemmelser i eller i medhold av forskriften overholdes og skal rette seg etter de pålegg som kommunestyret til enhver tid gir.
  - Hovedregelen er drift i bebodde hjem, da et av familiebarnehagens særlige kvalitetstrekk er dens hjemlige preg.

- Med begrepet «bebodde» kan man imidlertid ikke kreve at familiebarnehagen drives bare i de rommene familien ellers bor. Er det et stort hus der det er mulighet til å benytte ett eller flere rom bare til familiebarnehage, for eksempel i en ekstra stue, vil slike lokaler normalt være å anse som bebodde. En underetasje som ikke er innredet til oppholdsrom kan imidlertid komme til å framstå med et ubebodd preg. Avgjørelsen av om et lokale kan anses å være bebodd eller ikke vil i enkelte tilfeller måtte bero på et skjønn. I grensetilfellene må godkjenningsmyndigheten vurdere det hjemlige preget og nærheten til den delen som er bebodd før godkjenning gis.
- Ved godkjenning av hjem til familiebarnehageordninger skal den totale vurderingen av hjemmet gå på om hjemmet egner seg for familiebarnehagedrift.
- Første ledd sier at virksomheten «fortrinnsvis» skal foregå i bebodde lokaler. Andre ledd er en unntaksbestemmelse fra dette. Det kan gis godkjenning til ubebodde lokaler der bebodde lokaler ikke kan skaffes. Det karakteristiske ved familiebarnehagene er deres hjemlige preg. Godkjenningsmyndigheten skal derfor legge vekt på lokalenes hjemlige kvaliteter i de tilfellene der ubebodde lokaler vurderes for godkjenning.
- Godkjenning kan ikke gis til doble grupper i ubebodde lokaler.
- Barnehagemyndigheten må i egnethetsvurderingen ta hensyn til at virksomheten foregår i private hjem. Barnehagemyndigheten må ut fra denne forutsetningen blant annet vurdere barnas mulighet for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter. Videre må barnehagemyndigheten vurdere om familiebarnehagen tar hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. Listen er ikke uttømmende.

- *Karlsøy kommune:*

- Om et hjem egner seg vil bero på mange forhold. For eksempel kan et hjem være vanskelig å rømme fra ved en brann, slik at det av den grunn ikke er tilrådelig som familiebarnehage. Andre hjem kan være for små til at de kan gi rom for den aktiviteten flere små barn krever. I tillegg til disse eksemplene vil det også kunne være andre forhold som kan føre til at godkjenningsmyndigheten vurderer hjemmet som uegnet til familiebarnehagedrift.
- Aktuelle ubebodde hjem kan eventuelt kunne være eksisterende barnehagelokaler i Stakkvik og Vannareid. Prinsippet om «egner seg for familiebarnehagedrift» vil være gjeldende. En slik vurdering må da tas etter en vurdering av søkers eget bebodde hjem.
- Ved godkjenning kan det hende at den som søker må foreta diverse utbedringer eller ombygging av hjemmet for å tilpasse seg godkjenningskravene. Her kan søker søke Husbanken om barnehagelån. Om søker ønsker å ta opp gjeld for å drive familiebarnehage i områder med historisk sett ustabile barnegrupper, blir en personlig vurdering. Kommunen bør være forberedt på at søker henvender

seg med spørsmål om støtte. Også her må en ta høyde for den frie etableringsretten, samt sørge for at prinsippet om likebehandling ivaretas.

- At barnehagemyndigheten kun kan godkjenne ubebodde lokaler som ett hjem, betyr at den ikke kan godkjenne et ubebodd lokale som to eller flere hjem, eller doble grupper. Dersom barnehagemyndigheten godkjenner et ubebodd lokale må den vurdere lokalets hjemlige kvaliteter. Hjemlige kvaliteter betyr at det ubebodde lokalet fremstår som bebodd og med et hjemlig preg, fremfor som et ubebodd og tomt lokale. For eksempel kan en underetasje som ikke er innredet til oppholdsrom, fremstå med et ubebodd preg. I slike tilfeller må barnehagemyndigheten vurdere om lokalet totalt sett fremstår som bebodd og med et hjemlig preg, basert på hvordan barnehagen er innredet og øvrige forhold som får betydning for om barnehagen har hjemlige kvaliteter.

§ 4. Antall barn

Et hjem kan godkjennes for maksimalt fem barn over tre år som er til stede samtidig. Et hjem som er egnet for det kan godkjennes for dobbel gruppe med maksimalt ti barn over tre år som er til stede samtidig.

Er flertallet av barna under tre år, må antallet reduseres.

Det kan settes begrensning ved antall barn i et hjem på grunnlag av hjemmets egnethet.

Det skal som hovedregel være minst to barn i et familiebarnehagehjem. Hjemmets egne barn under opplæringspliktig alder, som deltar i ordningen, teller med. I en familiebarnehagegruppe må minst halvparten av barna være andre enn hjemmets egne.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*

- Et hjem kan som hovedregel maksimalt godkjennes for fem barn over tre år som er til stede samtidig. Dette innebærer at et hjem kan ha flere enn fem barn knyttet til hjemmet hvis det aldri er mer enn fem barn til stede samtidig. På denne måten kan et hjem ha barn som deler plasser etter ulike delingsmodeller.
- Der det bebodde hjemmet er særlig egnet, kan det godkjennes til å ha dobbel gruppe.
- Antall barn som kan være til stede samtidig når barna er under tre år må reduseres. Dette betyr at en enkel gruppe maksimalt kan ha fire barn under tre år. Departementet vil presisere at ved doble grupper må hver enkelt gruppe reduseres. Det betyr at en dobbel gruppe maksimalt kan ha åtte barn under tre år.
- Ved godkjenningen av et hjem kan godkjenningsmyndigheten sette begrensning ved et annet maksimaltall enn fem for enkel gruppe og ti for dobbel gruppe (behovet små barn har for leke- og oppholdsareal, sove-, stelle- og spise plass).
- Hovedregelen er at det i et familiebarnehagehjem minst må være to barn. Unntaksvis kan et hjem godkjennes for bare ett barn. For å få godkjenning med

bare ett barn, må forholdene være helt spesielle og godkjenning må bare gis for en begrenset periode. Vil aldri være aktuelt der det ene barnet er hjemmets eget.

- Det stilles krav om at minst halvparten av barna i en familiebarnehagegruppe må være andre enn hjemmets egne barn.
- *Karlsøy kommune:*
  - Tillatelse til bruksendring må innhentes dersom bygning eller del av bygning blir brukt til annet formål enn forutsatt i den tillatelsen som er gitt. Etter Plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77 § 93 første ledd bokstav c må det søkes om bruksendring dersom man skal gå fra ett reguleringsformål til et annet. Kommunal- og regionaldepartementet har i et brev til Barne- og familiedepartementet i 1994 tolket Plan- og bygningsloven slik at ved **etablering av familiebarnehage med mer enn fem barn** (inkludert hjemmets egne barn) er utgangspunktet at det skal søkes om bruksendring, men at bygningsmyndighetene kan utøve et visst skjønn. Ved vurderingen om det foreligger bruksendring i Plan- og bygningslovens forstand vil antallet barn som daglig oppholder seg i boligen være av betydning. Det er flere momenter som vil måtte vurderes, blant annet trafikk og støy, og om boligen fortsatt kan anses som bolig i det vesentlige, eller om virksomheten mer har fått karakter av næringsvirksomhet.

§ 5. Pedagogisk veiledning

- I familiebarnehager skal det gis pedagogisk veiledning til assistenten i det enkelte hjem i barnehagens åpningstid. Den pedagogiske veiledningen skal gis av utdannet førskolelærer. Likeverdig med førskolelærerutdanning er annen treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk.
- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
  - Det er av avgjørende betydning for assistentene at pedagogisk veiledning blir gitt, da det ikke stilles krav til utdanning hos dem som skal arbeide som assistenter i det enkelte hjem. Den pedagogiske veiledningen i familiebarnehager er en kvalitetssikring som er et **vesentlig skille** mellom familiebarnehager og dagmammaordninger.
  - Den pedagogiske veiledningen må foregå i barnehagens åpningstid.
  - Kravet til veiledning gjelder bare der assistenten ikke har førskolelærerutdanning eller tilsvarende.

§ 6. Bemanningsnorm

I en familiebarnehage kan det være maksimalt 30 barn per førskolelærer som gir pedagogisk veiledning.

Én assistent kan ha ansvaret for inntil fem barn der flertallet av barna er over tre år. Er flertallet under tre år, må antallet reduseres.

Bemanningen må være forsvarlig i forhold til barnas alder og forutsetninger.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
  - Antallet barn må reduseres dersom flertallet av barna er under tre år, det vil si maksimalt fire barn under tre år.
  - Bemanningen skal til enhver tid være forsvarlig og tilstrekkelig i forhold til barnas alderssammensetning. I dette ligger et krav om vurdering i det enkelte tilfellet, ikke bare en automatisk reduksjon til for eksempel fire barn dersom flertallet av barna er under tre år.
- *Karlsøy kommune:*
  - En assistent kan maksimalt ha ansvar for 5 barn samtidig, forutsatt at flertallet er over tre år. Er det tre små og 2 store må man enten ha en assistent til, eller redusere antall barn (Dvs 4 barn dersom flertallet er under tre år) jfr. forskriften § 6.
  - Bemanningen skal til enhver tid være forsvarlig og tilstrekkelig i forhold til barnas alderssammensetning.

§ 7. Klage

Kommunens vedtak om godkjenning kan påklages til fylkesmannen.

- *Kunnskapsdepartementets merknader:*
  - Dersom godkjenningsmyndigheten fatter vedtak om nekting av godkjenning eller godkjenning med begrensning i forhold til antall barn, er dette et vedtak som kan påklages til fylkesmannen i samsvar med Forvaltningslovens regler (Lov 10. februar 1967).

For å vurdere om familiebarnehagen vil oppfylle § 1, 1a og 2 når den kommer i drift, må barnehagemyndigheten bruke informasjonen den har innhentet om hvordan søkeren har tenkt å drive familiebarnehagen. Barnehagemyndigheten må vurdere om:

- den fysiske utformingen av lokalene, inventaret og uteområdet vil være egnet til at kravene i §§ 1, 1a og 2 kan oppfylles når familiebarnehagen åpner. Etter forvaltningslovens krav til begrunnelse av vedtak vil det i tillegg ofte være nødvendig at barnehagemyndigheten beskriver i vedtaket hvilke rom og uteområder som er avsatt til barnas aktiviteter.
- hvilke rom og uteområder som er avsatt til barnas aktiviteter.
- bemanningen vil gi en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse.
- bemanningen vil være forsvarlig når det gjelder familiebarnehagens åpningstid og barnas alder.

Om familiebarnehagen faktisk oppfylder §§ 1, 1a og 2, vil barnehagemyndigheten først kunne vurdere gjennom tilsyn når den er i drift.

Barnehagemyndigheten må innhente **politiattest** for søkeren, eieren av barnehagens lokaler og deres familiemedlemmer, dersom de vil ha mulighet til å være direkte kontakt med barnehagebarna. Barnehagemyndigheten må synliggjøre i saksdokumentene at alle som har plikt til å levere politiattest etter forskrift om politiattest § 6 har levert dette. Av hensyn til

etterprøvnbarhet og kontroll må det fremkomme når barnehagemyndigheten mottok politiattest og hvem som har vurdert dem.

Barnehagemyndigheten må godkjenne den sammenslutningen/ordningen av enheter som til sammen søker om å få være en familiebarnehage. Sammenslutningen/ordningen som samlet sett utgjør familiebarnehagen betyr de hjemmene som sammen ønsker å utgjøre en familiebarnehage, eller den vanlige barnehagen og det hjemmet / de hjemmene som sammen ønsker å utgjøre en familiebarnehage. Godkjenning av den sammenslutningen/ordningen som samlet sett utgjør familiebarnehagen, kommer i tillegg til den godkjenningen barnehagemyndigheten må gjøre av hvert enkelt hjem og eventuelt baselokale som inngår i familiebarnehagen. Baselokale er et lokale for tilrettelagt fellesskap mellom de enkeltstående hjemmene i familiebarnehagen.

Uttalelser fra andre myndigheter

Når barnehagemyndigheten vurderer om den skal godkjenne en ny familiebarnehage eller endringer i en familiebarnehage, må den vurdere om uttalelser fra andre myndigheter får betydning for vurderingen av om barnehagemyndigheten skal godkjenne familiebarnehagen etter barnehageloven.

Dette innebærer at hvis for eksempel en annen myndighet har bestemt at hjemmet ikke er egnet for barn under tre år, må barnehagemyndigheten legge samme begrensning til grunn. Andre offentlige instansers myndighetsoppgaver i forbindelse med oppstart av nye familiebarnehager kan i denne sammenheng være:

- a. Avgjørelse om bruksendring eller dispensasjon etter plan- og bygningsloven fra kommunen; § 21-10 (sluttkontroll og ferdigattest) jf. §§ 23-3 (krav til ansvarlig foretak) og 24-1 (kvalitetssikring og kontroll).
- b. Godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern fra kommunen (Forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skole § 6 – krav om godkjenning).
- c. Samtykke fra Arbeidstilsynet (Arbeidsmiljøloven § 18-9 – samtykke til oppføring av bygning mv.).
- d. Registrering eller godkjenning fra Mattilsynet etter regelverket om registrering eller godkjenning av ny næringsmiddelvirksomhet, jf. matloven. Ansvarlig myndighet er Mattilsynet.

Etter at barnehagemyndigheten har gjort seg kjent med uttalelser fra andre myndigheter, er det tre muligheter:

1. Ingen av uttalelsene får noen betydning for hvordan barnehagemyndigheten vurderer søknaden om godkjenning. Dette er tilfellet dersom ingen av andre myndigheter har noen innsigelser til hvordan familiebarnehagen skal se ut og drives. Det kan også være tilfeller hvor en myndighet har en innsigelse, uten at det får betydning for hvordan barnehagemyndigheten vurderer søknaden. Et eksempel på dette er en innsigelse fra Arbeidstilsynet om de ansattes fasiliteter, som ikke berører barnehagebarna.

2. Uttalelsen fra en annen myndighet innebærer at familiebarnehagen ikke kan godkjennes uansett. Et eksempel på dette er at de lokale plan- og bygningsmyndighetene ikke gir bruksendring der det er nødvendig.
3. Uttalelsen fra en annen myndighet får betydning for hvordan barnehagemyndigheten vurderer søknaden om godkjenning. Et eksempel er at de lokale plan- og bygningsmyndighetene vurderer at en gitt del av arealet ikke oppfyller kriteriene for brannsikkerhet. Da må barnehagemyndigheten legge samme begrensning til grunn i sin avgjørelse. En uttalelse fra en annen myndighet kan føre til at det påvirker hvordan barnehagemyndigheten vurderer om familiebarnehagen vil være egnet til å oppfylle barnehageloven §§ 1, 1a og 2. I tillegg kan uttalelsen føre til at barnehagemyndigheten må sette vilkår for godkjenningen.

Prognoser barnetall i Stakkvik og Vannareid barnehage

Barnehage	2018-19 (pr. 1.mars)		2019-20		2020-21	
	u/3 (antall hoder)	o/3 (antall hoder)	u/3 (antall hoder)	o/3 (antall hoder)	u/3 (antall hoder)	o/3 (antall hoder)
Vannareid	2	6	2	3		3
Stakkvik	1	3	2 (4 etter nyttår)	2	3	2

(Kilde: Aina Nyborg og Reidunn Dahl)

I og med at kommunestyret har vedtatt drift i begge barnehagene ut barnehageåret 2019-20, er det mest relevant å se på prognosetallene i 2020-21. Kommunens vedtatte norm på minimum 5 barn / 7,5 plasser, tilsier grunnlag for kommunal drift i Stakkvik fra 2020.

I et «familiebarnehageperspektiv», ref. §4 i forskrift familiebarnehager, vil en fra 2020 kunne gi tilbud til alle på Vannareid i ett godkjent hjem, mens det i Stakkvik er behov for minimum to hjem, eventuelt godkjenning av dobbel gruppe i ett hjem. Forutsetningene for godkjenning av hjem (§3) må være oppfylt.

Seminar familiebarnehage på rådhuset

Barnehagemyndigheten i den enkelte kommune skal gi nødvendig juridisk veiledning til den som vurderer å søke om godkjenning av ny familiebarnehage.

Det ble tirsdag 19. februar avholdt et kveldsseminar på Rådhuset, der temaet var etablering av familiebarnehager i Karlsøy kommune. Følgende stod på agendaen:

- Bestemmelser i barnehageloven som gjelder godkjenning av familiebarnehager.
- Den frie etableringsretten.

- Bestemmelser i barnehageloven som gjelder kommunalt tilskudd til private familiebarnehager.
- Forvaltningsloven.
- Andre offentlige instansers myndighetsoppgaver i forbindelse med oppstart av familiebarnehager.
- Kommunens rolle.
- Muligheten til å søke Husbanken om barnehagelån.

Invitasjonen til seminaret ble publisert på Karlsøy kommunes hjemmeside som nyhetssak og kalenderoppføring, samt innlegg og arrangement på kommunens facebookside.

Antall interessert: 7

Antall møtt: 1

Bosted på de fremmøtte: Stakkvik

Oppsummering av møtet

Vedkommende fikk informasjon i henhold til oppsatte agenda. Vedkommende er klar på at diverse utbedringer av hjemmet er påkrevd før en eventuell godkjenning kan gis.

Vedkommende er i tvil om det ønskes å søke godkjenning, i og med ustabil barnetall.

Vedkommende har fått utlevert diverse veiledninger, lover og regler, og det er enighet om at kommunen blir kontaktet dersom det er behov for ytterligere veiledning i en eventuell søknadsprosess.

Om det ønskes å søke om godkjenning er det gitt opplysning om at dette må gjøres skriftlig.

Barnehagemyndigheten har gitt opplysninger om muligheten til å søke [Husbanken om barnehagelån](#).

Prosesen ved godkjenning av familiebarnehager

Barnehagemyndigheten i den enkelte kommune skal gi nødvendig juridisk veiledning til den som vurderer å søke om godkjenning av ny familiebarnehage. Barnehagemyndighet er den/de i kommunen som utfører myndighetsoppgavene etter barnehageloven med forskrifter.

Bestemmelsene i barnehageloven som gjelder godkjenning av familiebarnehager, omfatter både myndighetsoppgaver og eierplikter i barnehageloven som barnehagemyndigheten må kunne veilede om i godkjenningsprosessen. Bestemmelsene er:

§1, 1a: barnehagens formål.

§2: barnehagens innhold.

§6: plikt til å søke godkjenning.

§7: barnehageeiers ansvar.

§8: kommunens ansvar (myndighet).

§10: godkjenning.

§11: familiebarnehager.

§13: prioritet ved opptak.

§14, 14 a: kommunalt tilskudd til godkjente ikke-kommunale barnehager og Krav til bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetaling i ikke-kommunale barnehager

§15: foreldrebetaling.

§17: pedagogisk og administrativ ledelse.

§18: grunnbemanning.

§19: politiattest.

med tilhørende forskrifter.

Hensikten med veiledningen er å sette den som søker om godkjenning i stand til å oppfylle nødvendige krav til søknaden, og hevde sine rettigheter i søknadsprosessen. Veiledningen må sørge for at søkeren blir i stand til å gjøre søknaden komplett, hvilket betyr at barnehagemyndigheten har all informasjonen den trenger for å ta stilling til søknaden.

Hvilken informasjon barnehagemyndigheten trenger for å ta stilling til søknaden finnes i:

Den frie etableringsretten. Dette betyr at alle som søker om godkjenning av barnehage og oppfyller kravene i barnehageloven, har rett til godkjenning. Dette betyr at barnehagemyndigheten må innvilge alle søknader om godkjenning som oppfyller kravene i barnehageloven, uten å ta hensyn til om den ønsker eller mener at familiebarnehagen bør etablere seg i kommunen. En følge av den frie etableringsretten, er at barnehagemyndigheten må behandle alle søknader om godkjenning. Rett til godkjenning etter barnehageloven innebærer imidlertid ikke en automatisk rett til finansiering til private barnehager etter barnehageloven § 14. En barnehage kan ikke kompensere for manglende finansiering gjennom foreldrebetaling. En barnehage må alltid overholde maksimalgrense for foreldrebetalingen, jf. forskrift om foreldrebetaling § 1.

Bestemmelsene i **barnehageloven som gjelder godkjenning** av familiebarnehager.

Bestemmelsene i **barnehageloven som gjelder kommunalt tilskudd** til private familiebarnehager. Nasjonale tilskuddssatser 2019 til private familiebarnehager (Udir., sist endret 01.11.2018):

Driftstilskudd pr. heltidsplass

0-2 år: 142 200

3-6 år: 127 000

Kapitaltilskudd pr. heltidsplass

0-2 år: 13 300

3-6 år: 13 300

Sats pensjonspåslag pr. heltidsplass

0-2 år: 6 373

3-6 år: 6 373

I tillegg foreldrebetaling – makspris 3090 kr/mnd. (fra 01.08.2019)

Forvaltningsloven omfatter her de bestemmelsene i forvaltningsloven og ulovfestet forvaltningsrett som er relevante for søkeren i søknadsprosessen, herunder veiledningsplikten, krav til saksbehandlingen og innhenting av opplysninger.

Søknadsbehandling

Alle søknader om godkjenning betyr at barnehagemyndigheten må behandle alle søknader i tråd med forvaltningsloven, så lenge barnehagemyndigheten må forstå at henvendelsen er å anse som en søknad om godkjenning.

Barnehagemyndigheten har ikke plikt til å behandle en muntlig søknad om godkjenning. I slike tilfeller har barnehagemyndigheten en plikt til å veilede den som ønsker å søke om godkjenning, om at vedkommende må sende en skriftlig søknad. Dette følger av forvaltningsloven § 11 om barnehagemyndighetens veiledningsplikt. Plikten til å innhente nok informasjon for å behandle søknaden står i forvaltningsloven § 17 (utrednings- og informasjonsplikt).

Barnehagemyndigheten må skaffe seg nødvendig informasjon om hvordan søkeren har tenkt å drive familiebarnehagen, for å vurdere om familiebarnehagen vil oppfylle barnehageloven §§ 1, 1a og 2 (barnehagens formål og innhold) når den kommer i drift. Slik informasjon kan være:

- a. Beskrivelse av organiseringen og sammenslutningen/ordningen som utgjør familiebarnehagen. Sammenslutningen/ordningen som utgjør familiebarnehagen betyr de hjemmene som sammen ønsker å få utgjøre en familiebarnehage, eller den vanlige barnehagen og det hjemmet / de hjemmene som sammen ønsker å få utgjøre en familiebarnehage. Barnehagemyndigheten skal godkjenne den organiseringen som samlet sett utgjør familiebarnehagen. Med organiseringen menes hvordan de enkelte enhetene som inngår i familiebarnehagen, har innordnet seg for å til sammen oppfylle kravene som følger av barnehageloven.
- b. Bemanningsplan for det enkelte hjemmet.
- c. Utkast til vedtekter hvis søkeren har utarbeidet dem, herunder fastsatt leke- og oppholdsareal per barn.
- d. En angivelse av hvilke rom og uteområder som er tenkt avsatt til barnas aktiviteter. Dette gjelder for eksempel lekerom, grupperom og sove- og hvilerom, samt garderobe og/eller kjøkken dersom de egner seg og reelt sett vil kunne brukes til barnas

aktiviteter. Å vurdere om det enkelte hjemmet er bebodd, er en skjønnsmessig vurdering. Barnehagemyndigheten må skaffe seg informasjon om rommene som er til disposisjon, for å kunne avgjøre om hjemmet kan anses å være bebodd. Avgjørelsen av om et lokale kan anses å være bebodd, vil i enkelte tilfeller være en vanskelig vurdering. I grensetilfellene må barnehagemyndigheten vurdere det hjemlige preget og nærheten til den delen som er bebodd, før den kan gi godkjenning.

Barnehagemyndigheten må i egnethetsvurderingen ta hensyn til at virksomheten foregår i private hjem. Barnehagemyndigheten må ut fra denne forutsetningen blant annet vurdere barnas mulighet for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter. Videre må barnehagemyndigheten vurdere om familiebarnehagen tar hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

- e. Beskrivelse av lokaler og uteområdet, herunder beskrivelse av inventar. Dette omfatter både leke- og oppholdsareal for barn, og øvrig areal som personalrom, kontorer, stellerrom og toaletter. Tegninger, beskrivelser, bilder med videre, vil kunne være et supplement til å vurdere om hjemmet er egnet for familiebarnehagedrift.

Problemstillinger

Kommunens rolle og initiativ

Hvor langt bør kommunen strekke seg for å rekruttere til private aktører på barnehagemarkedet?

Økonomi

Familiebarnehager har plikt til å skaffe til veie veiledning, dersom assistent ikke innehar den formelle kompetansen selv. §5 i forskrift om familiebarnehager anbefaler likevel veiledning, for å sikre et visst minimum av kvalitetssikring. I tidligere runder med spørsmål om familiebarnehage er det skissert at kommunen kan stille med inntil 20% veiledning. Om kommunen er på tilbydersiden med veiledningsansvar, må en også ta høyde for den frie etableringsretten, for å blant annet ivareta likebehandlingsprinsippet.

Andre problemstillinger som kan oppstå er at søker kan måtte gjøre diverse ombygginger eller justeringer av hjemmet for å tilpasse seg godkjenningskrav. Her kan søker søke Husbanken om barnehagelån. Alternativt kan kommunen ha en policy om eventuelt tilskudd for slike tiltak. Også her må en ta høyde for den frie etableringsretten.

Barnehagedekning

Familiebarnehager kan utfordre kommunens plikt til full barnehagedekning. Om for eksempel en familiebarnehage etableres i et område med kommunal barnehage, kan familiebarnehagen i en periode kunne gi tilbud til samtlige barn. Om da barnetallsutviklingen medfører at familiebarnehagen ikke kan gi tilbud til alle barna, kan da familiebarnehagen blokkere for kommunal drift av barnehage, og dermed utfordre kommunens plikt til barnehagedekning (selv om det er kommunens totale antall plasser som er gjeldende).

Kvalitet

Barnehagens formålsparagraf er tydelig på at «barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling».

Læring skal foregå i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, nært sammenvevd med omsorg, lek og danning. Med danning menes det som skjer i barnets samspill med omgivelsene, og den oppdragelsen som skjer i barnehagen. I barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser i lek og læring og hensynet til hverandre forutsetninger for barnets danning. Fellesskapet i barnehagen blir dermed essensielt for å skape læringsarena for barna, og dermed avgjørende for barns utvikling. Læring i barnehagen dreier seg om å tilegne seg konkrete kunnskaper og ferdigheter på et grunnleggende nivå, tilpasset barnets alder, interesser og andre forutsetninger. Barn skal få ta del i kunnskaper gjennom felles opplevelser og sosialt samspill i lek og hverdagsaktiviteter.

Om barnegruppen er liten, og i tillegg har stort aldersspenn, vil det være grunn til å anta at barnas læringsarena for utvikling utfordres. Dette er da generelle betraktninger, uavhengig av driftsform.

Kilder:

- [Barnehageloven](#)
- [HMS i barnehager](#)
- [Lån fra Husbanken](#)
- [Utdanningsdirektoratet](#)
- [Kunnskapsdepartementet](#)
- [Forvaltningsloven](#)